

Pielāgošanās klimata pārmaiņām

Anda Jēkabsons

Marika Roša

1941

1961

1981

2001

2021

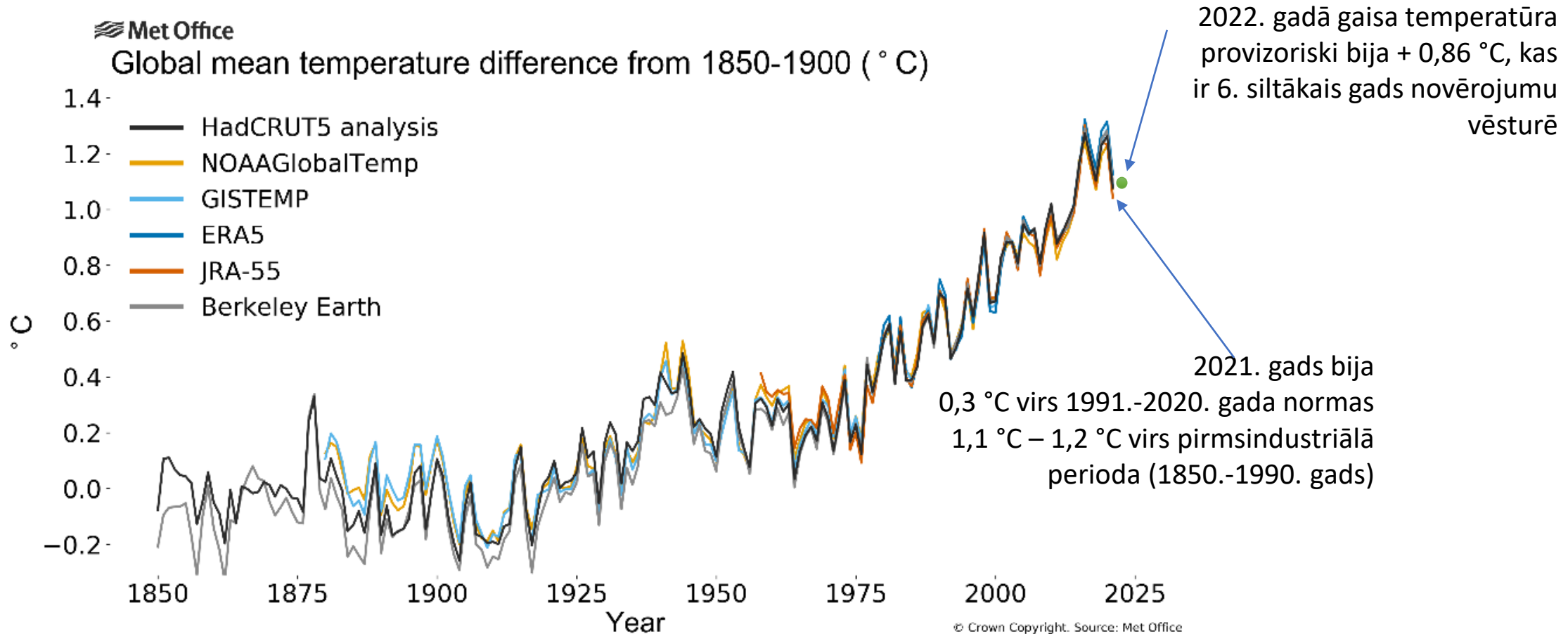
slido

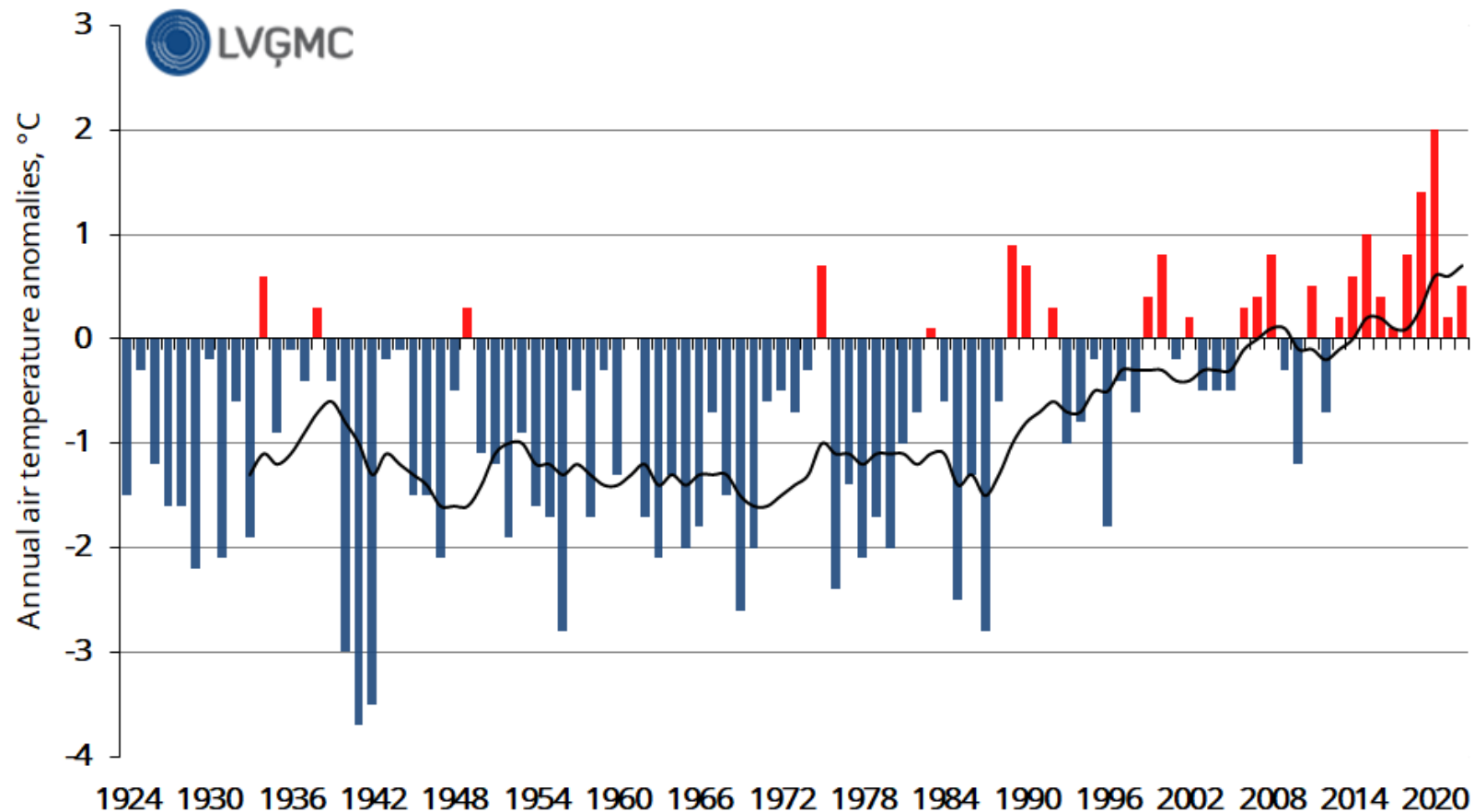
Kādas izmaiņas klimatā Tu esi novērojis savā ikdienā?

ⓘ Start presenting to display the poll results on this slide.

Pēdējie gadi – pasaulē siltākie novērojumu vēsturē

Līdzšinējās klimata pārmaiņas Latvijā (1924.-2022. gads)

2020. gads – siltākais novērojumu vēsturē.
Vidējā gaisa temperatūra bija +8,8 °C

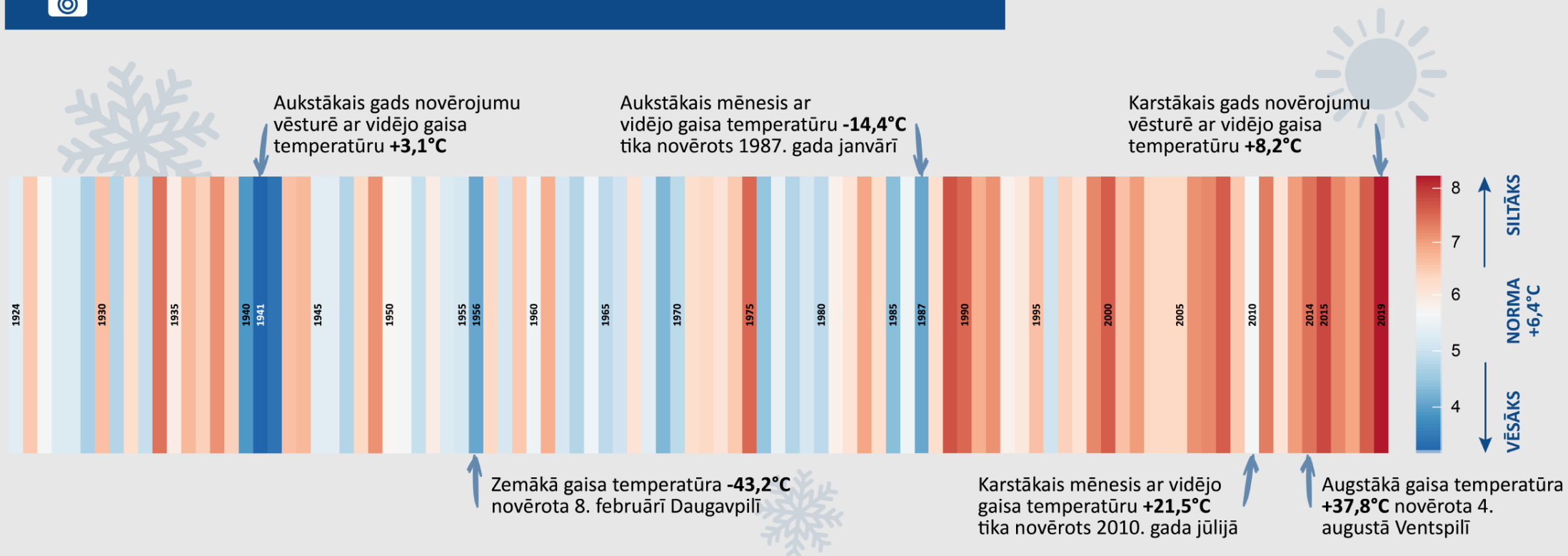
2022. gada vidējā gaisa temperatūra bija +7,3 °C
(0,5 °C virs klimatiskās normas)

2023. gada janvāris līdz marts ar vidējo gaisa
temperatūru 0,1 °C bijis 1,9 °C virs normas

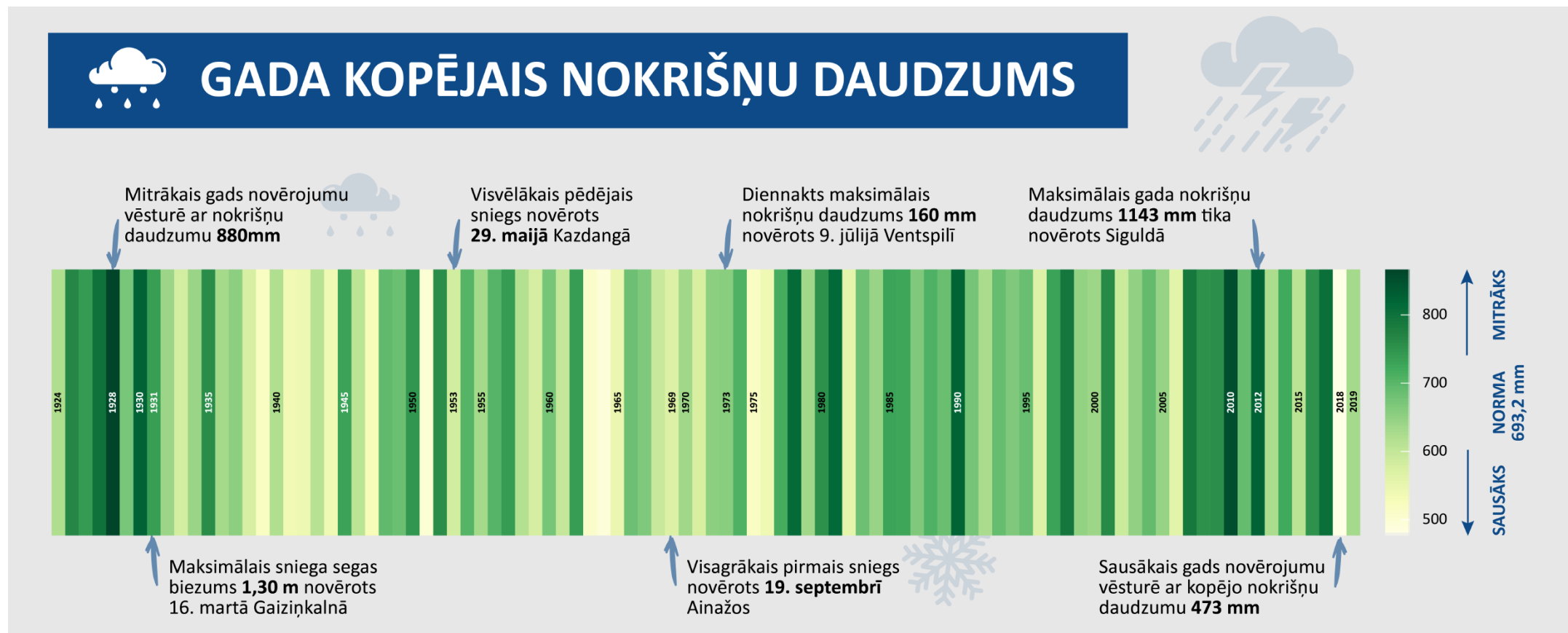
Klimata pārmaiņas Latvijā no 1924. līdz 2019.g

GADA VIDĒJĀ GAISA TEMPERATŪRA

Klimata pārmaiņas Latvijā no 1924. līdz 2019.g

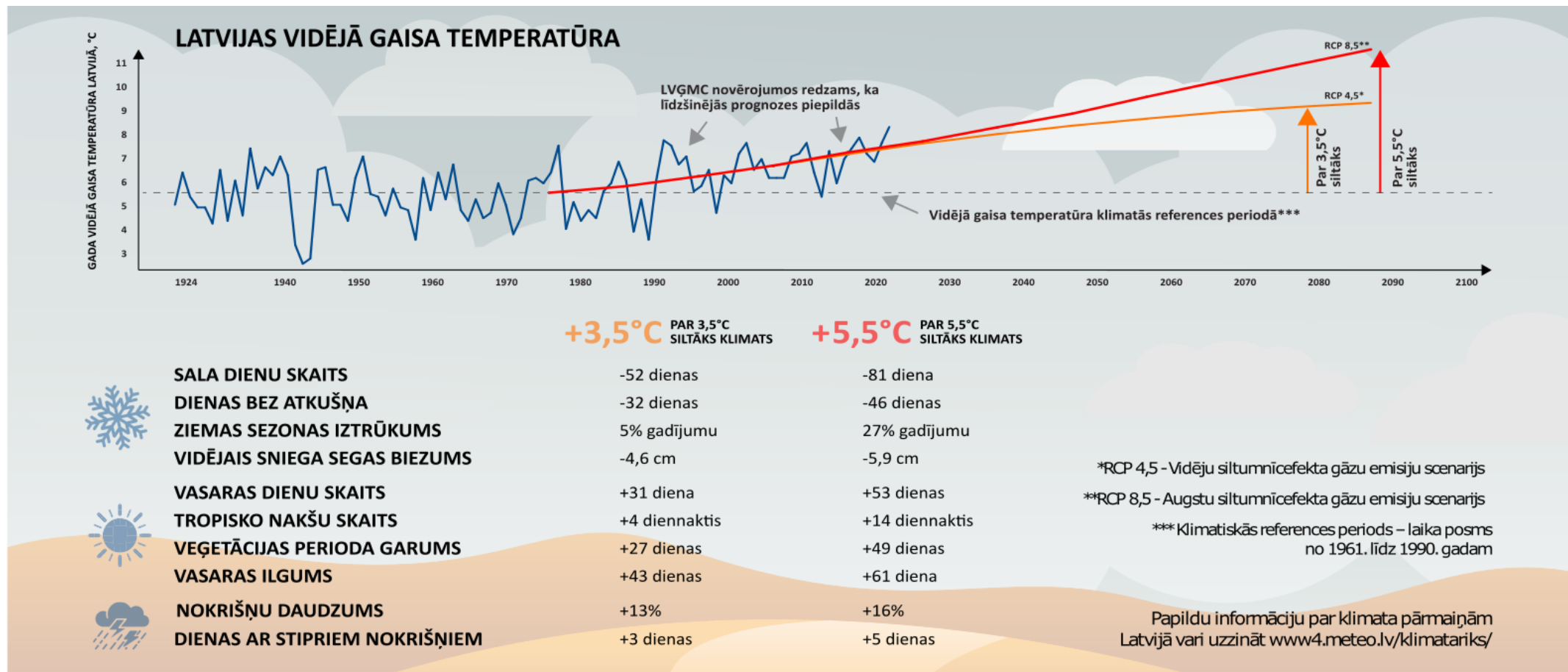
slido

Vai, Tavuprāt, klimata izmaiņas rada un nākotnē radīs būtiskas izmaiņas Tavā ikdienā?

ⓘ Start presenting to display the poll results on this slide.

Klimata pārmaiņu prognoze

Šī un citas infografikas pieejamas: https://klimats.meteo.lv/vizualie_materiali/infografiki/

Pielāgošanās vai mazināšana?

slido

Kādi ir, Jūsaprāt, būtiskākie klimata izraisītie riski Latvijas iedzīvotājiem?

ⓘ Start presenting to display the poll results on this slide.

Latvijai būtiskākie klimata pārmaiņu izraisītie riski:

Veselība un civilā aizsardzība:

- Elpošanas sistēmu slimību izplatība;
- Infekcijas slimības, karstuma dūrieni;
- Ugunsgrēki;
- Nokrišņu izraisīti plūdi, vējuzplūdi.

Daba:

- Sezonu, t.sk. veģetācijas perioda, izmaiņas;
- Sasaluma mazināšanās, kailsals, izkalšana;
- Kaitēkļu un patogēnu savairošanās, koku slimības, vietējo sugu izstumšana, jaunu sugu ienākšana;
- Ūdens noteces samazināšanās vasaras sezonā.

Infrastruktūra:

- Elektropadeves traucējumi;
- Noteces palielināšanās, hidroenerģijas svārstības;
- Infrastruktūru bojājumi, aprīkojuma pārkaršana.

ES klimata politika un mērķi

- **Eiropas zaļais kurss (2019)** – ilgtspējīga izaugsme, klimata un vides izaicinājumus iespēja un nevis izaicinājums, taisnīga un iekļaujoša pāreju visiem.
- **Eiropas Klimata likums (2021)** – klimatneitralitāte līdz 2050.gadam.
- **Fit for 55** jeb «gatavi mērķrādītājam 55%» (2021):

Tiesību aktu pakotne, kuras mērķis ir īstenot Eiropas Savienības kopējo mērķi līdz 2030.gadam samazināt SEG emisijas par vismaz 55% salīdzinājumā ar 1990.gadu, kā arī veicināt virzību uz ES klimatneitralitāti 2050.gadā.

- Eiropas Savienības **Pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģija (2021)**: «Ikvienu jaunu investīciju un rīcībpolitikas lēmumu vajadzētu pieņemt klimatiski informēti (climate-informed) un atbilstoši nākotnes situācijai (future-proof)». Stratēģijas mērķis – klimatnoturīga ES līdz 2050.gadam (viedāka, sistēmiskāka un ātrāka pielāgošanās).

Latvijas klimata politika un mērķi

- Latvija ir apņēmusies būt klimatneitrāla **līdz 2050.gadam**.
- Latvijai līdz 2030. gadam būs jāsamazina **SEG emisijas par 17%**.
- Visām nozarēm un visiem pārvaldības līmeņiem, ieskaitot pašvaldībām un plānošanas reģioniem, ir jāsniedz **ieguldījums Latvijas klimata politikas mērķu sasniegšanā**.

Pielāgošanās pasākumu iedalījums:

- **Pelēkie** pasākumi attiecas uz tehnoloģiskiem un inženiertehniskiem risinājumiem, lai uzlabotu teritorijas, infrastruktūru un cilvēku pielāgošanos.
- **Zaļie** pasākumi ir uz ekosistēmu vai dabā balstīti pasākumi, un tajos tiek izmantoti daudzveidīgie dabisko ekosistēmu sniegtie pakalpojumi, lai uzlabotu noturību un pielāgošanās spēju.
- **«Soft»** pasākumi ietver politikas, juridiskus, sociālus, pārvaldības un finanšu pasākumus, kas var mainīt cilvēku uzvedību un pārvaldības stilus, palīdzot uzlabot pielāgošanās spējas un palielināt izpratni par klimata pārmaiņu jautājumiem.

Piemēri

Zaļie jumti Bāzelē, Šveicē: seku mazināšanas un pielāgošanās pasākumu apvienošana

- Bāzeles pilsētai Šveicē ar 5,71 m² uz iedzīvotāju 2019. gadā ir lielākā zaļo jumtu platība uz vienu iedzīvotāju pasaulē.
- Sākotnēji tas tika virzīts kā energoefektivitātes pasākums. Pilsēta ir īstenojusi vairākas finansējuma atbalsta programmas, piešķirot subsīdijas zaļo jumtu izveidei. Programmas tika finansētas no energoefektivitātes fonda.
- Kopš 2002. gada pilsētas būvniecības saistoši noteikumi ietver obligātu prasību visus plakanos jumtus, kas tiek būvēti vai atjaunoti, veidot par zaļajiem jumtiem.
- Rezultātā zaļie jumti samazina gan enerģijas patēriņu dzesēšanai un apkurei, gan nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, gan pielāgošanos klimata pārmaiņām samazinot virszemes noteicu un pārkaršanu.

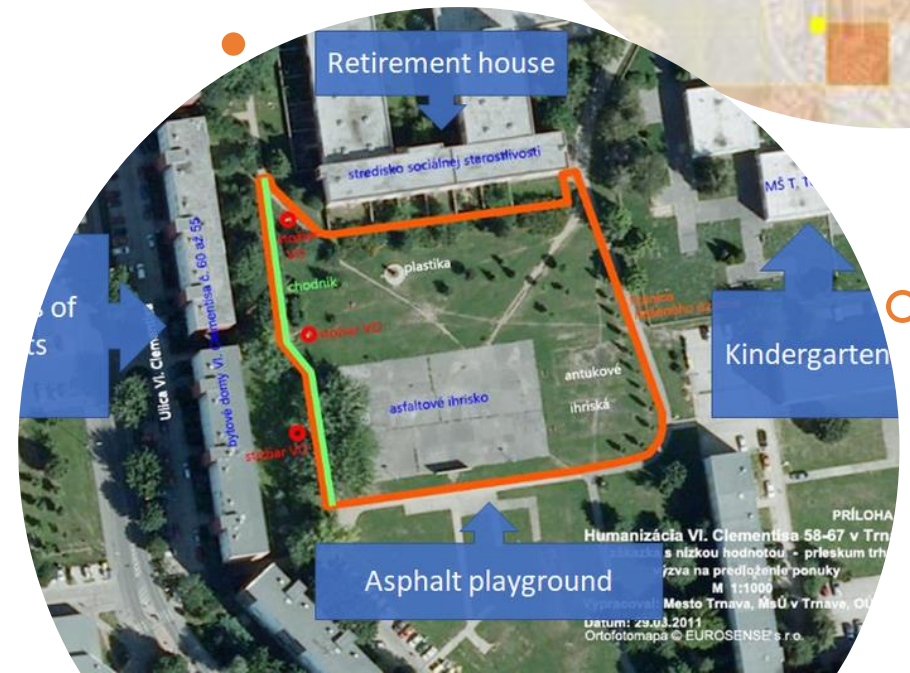

Sociālā neaizsargātība pret karstuma viļņiem

- Uzlabota noēnošana ar veģetāciju un mākslīgām struktūrām.
- Publiskās ārtelpas dzesēšana, piemēram: zaļo zonu palielināšana, esošo parku un zaļo zonu revitalizācija, klimatam noturīgu koku sugu izmantošana, ūdensnecaurlaidīgo virsmu samazināšana, zilās infrastruktūras elementu un ūdens strūklaku izbūve un atjaunošana.
- Palielināts zaļo audžu blīvums parkos, cenšoties panākt 60% koku lapotnes pārklājumu, veidojot blīvāku ēnu.
- Iekštelpu sabiedrisko telpu dzesēšana, tostarp: uzlabota siltumizolācija, vertikālie apstādījumi, stikla aiļu, logu un durvju ēnojums, zaļie/atstarojoši jumti, gaisa kondicionēšanas izmantošana visneaizsargātākajās telpās.
- Agrīnās brīdināšanas sistēma par karstuma viļņiem, izstrādāta sadarbībā ar Slovākijas Valsts veselības dienestu.
- Informatīvie un izglītojoši pasākumi iedzīvotājiem saistībā ar drošu uzvedību karstuma viļņu laikā.

+

Gaisvadu līniju nomaiņa pret pazemes kabeļiem Somijā

- Samazināta vētru, karstuma, sniega/ledus ietekme uz elektroapgādi

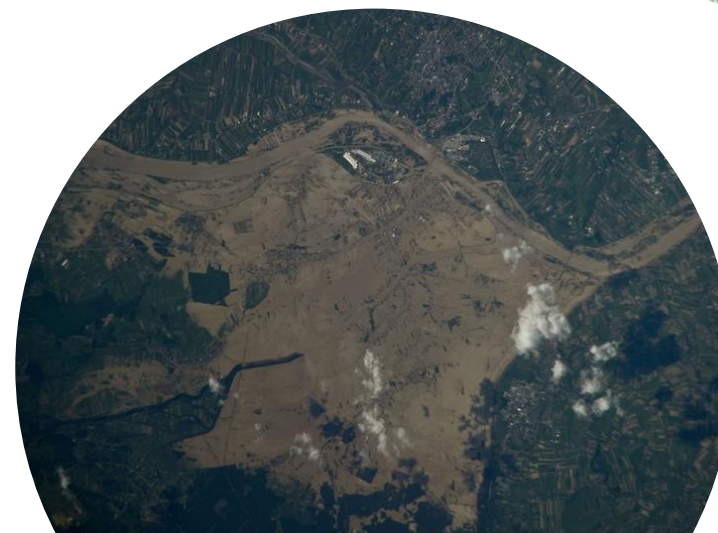
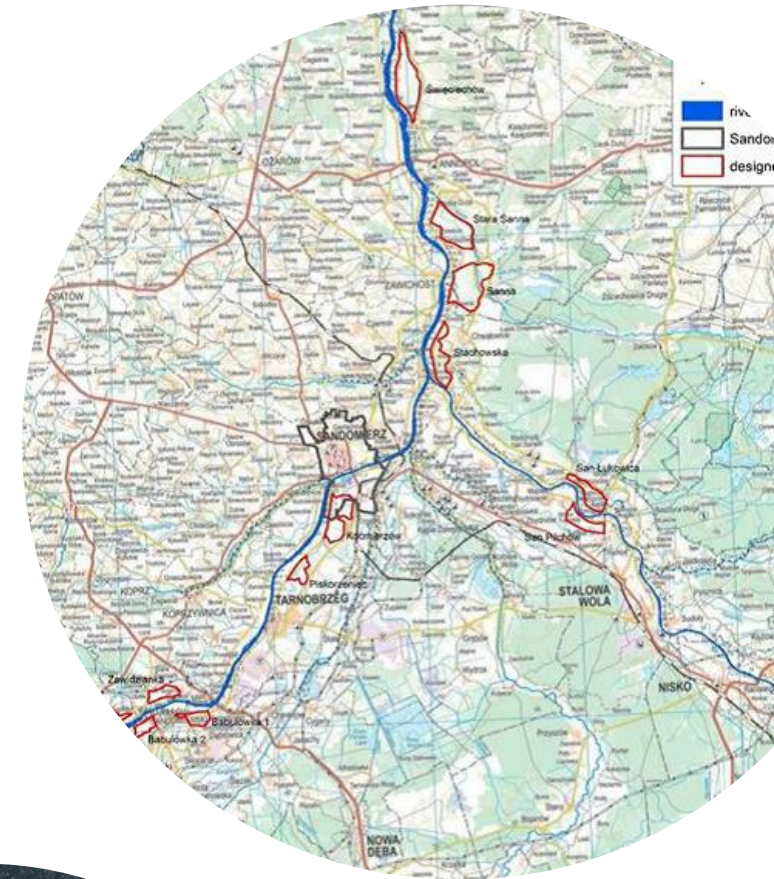

Aizsardzība pret plūdiem Augšvislas upes baseinā: pelēkie un zaļie pasākumi, kas īstenoti Sandomierz apgabalā Polijā

- Zaļie pasākumi: Rezervuāru renaturalizācija un mitrāju atjaunošana
- Šie zaļie pasākumi ir apvienoti ar pelēkajiem: upju krastmalu paplašināšana, rekonstrukcija un modernizācija, kas īpaši paredzēti, lai aizsargātu urbanizētās teritorijas no plūdiem, samazinot ūdens pārplūšanas risku.

+

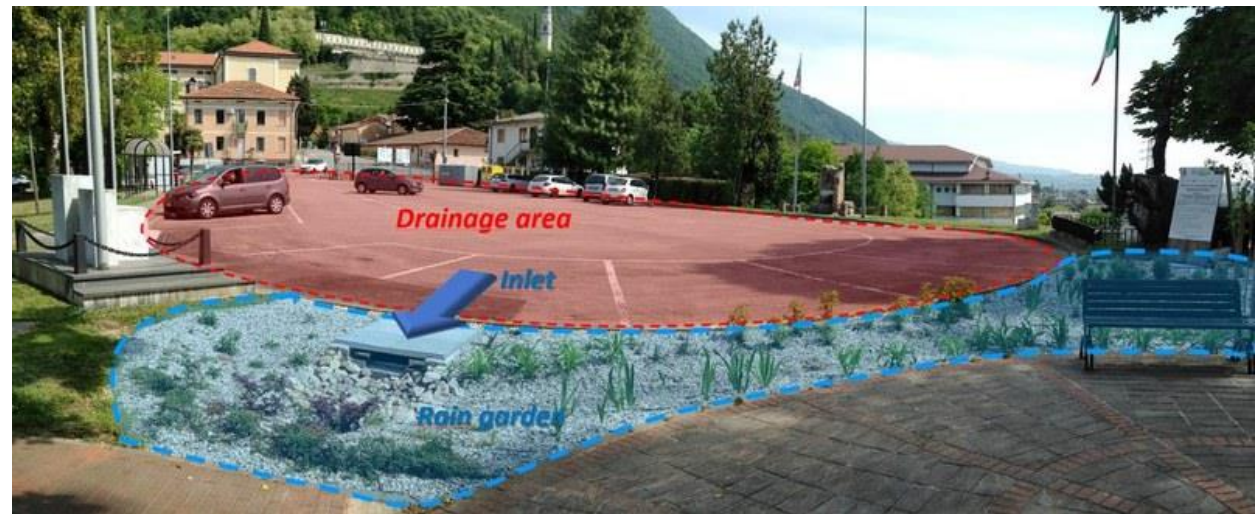

○

Dabiskie ūdens aiztures pasākumi Altovicentino apgabalā (Itālija)

- «Lietus dārzs» stāvlaukuma dienvidu pusē, kur lietusūdens uzkrājas, ar ūdens novadīšanu tālāk uz zaļo zonu.
- Lietusūdeņu savākšanas baseins pārveidots par mitrāju, radot jaunu zaļo zonu (daļa lietusūdeņi netiek aizsūknēta no ūdenskrātuves, ļaujot veidoties jaunai dzīvotnei).
- Skolas un bērnudārza teritorijā izveidoti dīķi, lietus ūdeņu uztveršanai, poraini materiāli laukiem un celiņiem, lai mazinātu virszemes noteci, koku rinda ar zālienu gar celiņiem u.tml.

Ezera padziļināšana un tīrīšana Smiltēnē

- Ezera tīrīšana un padziļināšana
- Slūžu rekonstrukcija
- Krastu nostiprināšana, apkārtnes labiekārtošana

+

•

○

Ezera padziļināšana un tīrīšana Smiltēnē

- Ieguvumi:
  - Samazināts eutrofikācijas process
  - Samazināts plūdu risks visā ezeru kaskādē
  - Uzlabota pilsētvides kvalitāte

+

○

Būnas izbūve krasta erozijas mazināšanai Liepājā

- Krasta aizsargbūves – būnas jeb mola izbūve, lai mazinātu krasta eroziju un risku ko tā rada Liepājas pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām.
- Būna ir veidota no ģeotekstila caurulēm ar diametru divi un trīs metri, kas piepildītas ar smiltīm. Ar smiltīm pildītās caurules ir pārklātas ar akmens krāvumu, kas tās pasargā no bojājumiem.

Īslaicīga ūdens uzkrāšana plūdu gadījumos Ungārijā

- Lai mazinātu plūdu risku upes lejtecē, izveidotas teritorijas, kas var kalpot par īslaicīgām ūdenskrātuvēm plūdu gadījumos.
- Pārējā laikā teritorijas tiek izmantotas lauksaimniecībā.
- 2010. gadā viens no rezervuāriem ir ticis veiksmīgi izmantots.

Pilsētas laukuma atjaunošana kā pagaidu ūdens krātuve Miškolcā, Ungārijā

- Nokrišņu apjoms reģionā kopš 1961. gada ir pieaudzi par 15%, un plūdu risku pastiprina tas, ka upe un tās pietekas ir stipri regulēta.
- Laukums tika rekonstruēts 2005. gadā. Teritorija, kas iepriekš tika izmantota kā autostāvieta, tika pārveidota par daudzfunkcionālu publisko telpu, kas darbojas arī kā plūdu aizturēšanas zona.

Kontakti

Own Your SECAP

Marika Roša

marika@ekodoma.lv

67323212; 29712389

Anda Jēkabsone

Anda.jekabsone@ekodoma.lv

67323212

STAY IN TOUCH

- > www.ownyourSECAP.eu
- > info@ownyourSECAP.eu

#OwnYourSECAP
#OwnYourSECAP Latvia

This project has received funding from the European Union's Life programme under grant agreement no 101077109. The sole responsibility for the content of this document lies with the *OwnYourSECAP* project and does not necessarily reflect the opinion of the European Union.